

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

<i>Харитоновна Тетяна Євгенівна</i> РОЗВИТОК ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	716
<i>Гавриш Наталя Степанівна</i> ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	718
<i>Григор'єва Христина Антонівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОТЕКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	720
<i>Годованюк Андрій Йосипович</i> КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРАХ	722
<i>Заверюха Марина Михайлівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ ДЕРЕВ В УКРАЇНІ	724
<i>Канівець Людмила Анатоліївна</i> ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ	726
<i>Karakhanian Karuna</i> ELECTRONIC SALE OF LANDS AND RIGHTS TO THEM AS A MANIFESTATION OF DIGITALIZATION OF LAND LEGAL RELATIONS	728
<i>Платонова Євгенія Олегівна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	730
<i>Валянська Тетяна Петрівна</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЗАСУДОВЕ», «ДОСУДОВЕ» ТА «АЛЬТЕРНАТИВНЕ» ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	732
<i>Слепньова Катерина Вадимівна</i> ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	735

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Шамша Ігор Володимирович</i> ФІЛОСОФІЯ МЕДІЙНИХ ПРАКТИК: КОНЦЕПТУАЛЬНІ КОНТУРИ	738
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Алексєєнко Анастасія Андріївна</i> ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА АНТРОПОЛОГІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУПЕРЕЧЛИВИХ АСПЕКТІВ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	740
<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ПРИНЦИПИ СПОЛУЧУВАНOSTІ ПОЗИЦІЙ В ЦІЛІСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ СВІТОГЛЯДІ	742
<i>Smaznova Iryna</i> LAW & FORGIVENESS	744
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР: КОНФЛІКТОГЕННИЙ АСПЕКТ	746
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ДЖ. РОУЛЗА	749
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> КІЛЬКІСНИЙ ВИРАЗ КВАНТОРІВ ІСНУВАННЯ. АНАЛІЗ АСПЕКТІВ ЗАВДАНЬ ТЗНК	751
<i>Котовська Анастасія Вікторівна</i> ВПЛИВ АГНОТОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВИХ СИСТЕМ	753

СЕКЦІЯ 19. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Кормич Людмила Іванівна, Краснопольська Тетяна Миколаївна</i> БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	756
<i>Вітман Костянтин Миколайович</i> ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ЦЕНТРІВ НА ЕТНОПОЛІТИЧНУ СФЕРУ КАЗАХСТАНУ	758
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ	760
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> СУЧАСНА АДАПТАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ У КІБЕРПРОСТІР	763

Канівець Людмила Анатоліївна
Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ

Успішне вирішення актуальних еколого-правових проблем знаходиться у безпосередній площині з рівнем інформаційного забезпечення суспільства. Право на інформацію є одним із ключових для розвитку демократичної, соціальної і правової держави, для якої утвердження і забезпечення прав людини є головним її обов'язком і пріоритетним напрямом діяльності.

Чільне місце у системі прав людини і громадянина, гарантованих Конституцією України, посідає проголошене у ст. 50 право кожного на вільний доступ до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена [1].

В умовах війни потреба громадян в отриманні повної, достовірної, своєчасної екологічної інформації і забезпеченні вільного доступу до відомостей, що становлять її зміст, невпинно зростає і набуває нового смислового значення, є критерієм визначення рівня безпеки середовища життєдіяльності людини, відповідно, впливає на ухвалення нею життєво важливих рішень. Що, у свою чергу, вимагає забезпечення вільного доступу до такої інформації з боку суб'єктів, розпорядників екологічної інформації, шляхом неухильного дотримання норм національного законодавства.

У зв'язку з військовою агресією проти України на території держави запроваджено режим воєнного стану [2], що передбачає впровадження заходів, необхідних для забезпечення оборони держави, захисту безпеки населення і інтересів держави, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, із зазначенням строку дії таких обмежень, встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян тощо [3]. Згідно рекомендацій Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань реалізації права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану рекомендовано право на доступ та поширення інформації про стан довкілля та якість харчових продуктів не обмежувати, оскільки своєчасне доведення такої інформації до громадськості може врятувати життя та здоров'я громадян, а також запобігти або відвернути інші негативні наслідки для довкілля [4].

В Україні і нині належного механізму забезпечення доступу до екологічної інформації не створено. Відзначається відсутність зацікавленості з боку органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання у налагодженні дієвого механізму оприлюднення екологічної інформації. Поширення такої інформації визнається запізним, пряме визначення суб'єкта господарювання, внаслідок діяльності якого здійснюється шкідливий вплив на довкілля, як правило, відсутнє [5, с. 68].

Забезпечення екологічних прав, створення дієвих механізмів їх реалізації та захисту, розв'язання системних проблем у зазначеній сфері є однією із стратегічних цілей державної екологічної політики, завданнями якої є, зокрема, забезпечення вільного доступу до інформації про стан навколишнього природного середовища та вільне отримання, використання, поширення і зберігання такої інформації; удосконалення відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища; створення ефективного механізму відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища [6].

Відмова від надання своєчасної, повної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища, а також про джерела забруднення, приховування випадків ава-

рійного забруднення навколишнього природного середовища або фальсифікація відомостей про стан екологічної обстановки чи захворюваності населення, відповідно до п. «л» ч. 2 ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», тягне за собою встановлену законодавством України відповідальність. У разі якщо порушенням права на свободу інформації особі завдано матеріальної чи моральної шкоди, згідно з ч. 1 ст. 31 Закону України «Про інформацію», вона має право на її відшкодування за рішенням суду.

Право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації регламентовано ст. 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації». Так, зокрема рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду. Оскарженню підлягають, зокрема, відмова в задоволенні запиту на інформацію; ненадання відповіді на запит на інформацію; надання недостовірної або неповної інформації тощо.

Звернення громадян до уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суду, а також до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо захисту порушених екологічних прав, у тому числі, права громадян на екологічну інформацію реалізується, зокрема, у межах юрисдикційної (судової та адміністративної) форми захисту порушених прав.

Відповідно до ч. 1 ст. 21 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» кожен може без обмежень і перешкод звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного, у порядку, передбаченому чинним законодавством.

Уповноважені особи секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, відповідно до п. 8-1 ч. 1 ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, зокрема, щодо порушення права на інформацію, передбачене ст. 212-3 зазначеного кодексу.

Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини нерідко дослідниками оцінюється в якості найефективнішої форми захисту порушеного права на екологічну інформацію, на противагу судовій формі захисту, що зазвичай супроводжується витратністю і тривалістю процесу, внаслідок чого затребувана екологічна інформація для її запитувача може втратити актуальність. У порядку звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини оскарженню підлягатимуть, зокрема, дії/бездіяльність розпорядника інформації щодо ненадання екологічної інформації, несвоєчасного або неповного її надання, неправомірної відмови у наданні екологічної інформації, необґрунтованого віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом.

Захист прав і свобод у судовому порядку гарантує ст. 55 Конституції України, відповідно до положень ч. 1 якої права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Юрисдикція судів, згідно з ч. 2 ст. 124 Конституції України, поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Відповідно до ч. 3 ст. 11 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути поновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до законодавства України.

Чи здатен суд ефективно захистити екологічні права, в тому числі, і право на екологічну інформацію? Т. Стрелець, за результатами аналізу судових екологічних справ, звертає увагу на неоднозначність судової практики і наявність труднощів, що характерні загалом справам щодо доступу до публічної інформації під час вирішення питання повноти наданої інформації, віднесення її до інформації з обмеженим доступом, встановлення належного розпорядника тощо. Разом з тим тенденції української і міжнародної судової практики (зокрема, практики Європейського Суду з прав людини з захисту права на екологічну інформацію) оцінюються як позитивні [7, с. 93, 97].

Детальне законодавче регулювання порядку розгляду справ за участі заінтересованих осіб, створення гарантій ухвалення законного рішення, пристосованість та здатність до вирішення складних спорів, попри наявні труднощі і суперечності, обумовлені недосконалістю правового регулювання еколого-інформаційного забезпечення, засвідчують про переваги судової форми захисту і визначення її як ефективної форми захисту порушених екологічних прав, в тому числі, і права на екологічну інформацію. Завершенням механізму захисту порушеного суб'єктивного екологічного права, зокрема, права на екологічну інформацію має стати реальне його поновлення. Відповідно, вибір конкретної форми захисту порушеного права обумовлюватиметься змістом права, що підлягає захисту, характером дій/бездіяльності, що призвели до його порушення, наслідками такого порушення, компетенцією органа, що розглядатиме вимогу тощо.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про введення воєнного стану в Україні : указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. *Офіційний вісник України*. 2022. № 46. Ст. 2497.
3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
4. Особливості реалізації права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. *Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини*. URL: <https://ombudsman.gov.ua/>
5. Легеза Ю. Забезпечення доступу до екологічної інформації. *Судовий захист природного довкілля та екологічних прав* : Міжнар. судовий форум (м. Київ, 7 листоп. 2019 р.) : зб. матеріалів. Київ, 2019. С. 67–71.
6. Про Національну стратегію у сфері прав людини : указ Президента України від 24.03.2021 р. № 119/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 26. Ст. 1257.
7. Стрелець Т. Судова практика у справах зі спорів, що виникають у відносинах із забезпечення доступу до екологічної інформації. *Судовий захист природного довкілля та екологічних прав* : Міжнар. судовий форум (м. Київ, 7 листоп. 2019 р.) : зб. матеріалів. Київ, 2019. С. 91–97.

Ключові слова: екологічні права, право на екологічну інформацію, форми захисту права на екологічну інформацію, судовий захист порушених прав.

Keywords: environmental rights, the right to environmental information, forms of protection of the right to environmental information, judicial protection of violated rights.

Karakhanian Karyna

National university «Odesa law academy»,

Associate Professor of the Department of Agrarian, Land and Environmental Law, PhD,

Associate Professor

ELECTRONIC SALE OF LANDS AND RIGHTS TO THEM AS A MANIFESTATION OF DIGITALIZATION OF LAND LEGAL RELATIONS

Nowadays, the modern land market is undergoing significant changes, as it carries out its activities under the influence of legislation, which is transformed depending on many factors. The need for land reform remains unchanged, which should continue to guarantee the transparency of land redistribution procedures between owners and land users, promote the effective use of the land fund and the formation of rational land use. One of the main components of the land market in the